

טיפוח תכונות-לוחמים בקצין

של קצינים סובייטיים, בהמצאם בתוית, למדו בשקידה, בנצלם לשם כך את ההפסקות הקצרות בין הקרבות. הקפיטן סן ס"ב היה אז בתנאים הרבה יותר גרועים, אולם לא רק שלא הצליח להשלים את השכלתו התיכונית, אלא אף לא למלא את הפרצות בגות-ממש שבהכשרתו הצבאית.

יותר מאוחר עלה בידו לברר, שלא פעם ערך הקפיטן תכניות טובות, לא אחת בלבד נדר נדר להתישב ברצינות על הلمורים, אולם, חודש-חודשים למד, ואח"כ — נטש את למודיו, והתכנית נשארה ללא הגשמה.

התכנית — זהו היסוד שעליו בונה הקצין הסובייטי את פעילותו. תכנית אישית, המחושבת בהקפדה על ידו, עוזרת לקצין לארגן בצורה נאותה את אימוניהם וחינוכם של פקודיו, ולהשלים את ידיעותיו הוא, הצבאיות והמדיניות.

אולם גם התכנית המזהירה ביותר עלולה להשאר פיסת-גיר, אם לקצין אין די כוח-רצון, קשיות-עורף ותקיפות החלטה כדי להגשימה בחיים. קצינים ותקיפים ומנוסים יודעים שלערוך את תכנית הקרב, זה רק מחצית המלאכה. נסיגנות קשים יותר ומבחנים גדולים יותר מחכים למפקד בשעת פעולות-הקרב עצמן. אופיו התקיף של המפקד וכוח-הרצון שלו עוזרים לו לבצע בהצלחה כל משימה במסיבות ובמצבים הקשים ביותר.

אלה הם פני הדברים במלחמה. אולם דברים אלה במלואם הם הולמים גם את ימי הלימודים בעת שלום. אפשר לערוך תכנית טובה של הכשרת היחידה לקרב, אולם תכנית זאת לא תביא כל תועלת אם האנשים לא יקפידו לבצעה תוך האימונים בעצמם. יכול אדם לתכנן את ליי-מודיו האישיים עשרות פעמים, אולם בהעדר הרצון הדרוש, בהעדר התמדה ועקשנות בהגשמתה, התכנית תשאר תקוה שנתבררה. כך אילע גם לקפיטן ס"ב.

משיכה גדולה וחזקה אל הדעת — זוהי התכונה האופיינית ביותר לקצין סובייטי. טול לך כל יחידה צבאית שהיא — ומצאת כי בכלול מוכתים הקצינים שאיפה נאצלה להשתלמות צבאית ומדינית. אולם לא-יודירים הם עדיין הקצינים שבשום פנים אין זה עולה בידם לעסוק בתלמודם האישי, כאן חסר להם פנאי, שם עוזריהם הם, "מחוסרי-נסיון" ויש לעשות הכל תחתם, ובמקום שלישי — משהו אחר הוא המפריע. בכלל, הרי הם מוצאים אלפי סיבות אובייקטיביות, אולם למעשה חסרים הם כוח-רצון, קשיות-אופי והתמדה.

קצינים מסוימים חושבים שכוח-רצון — זוהי התלקחות רגעית של תקיפות, המופיעה, נאמר, ברגעים קריטיים

במטוח, בהפסקה בין תרגיל לתרגיל, יצא לנו פעם לשמוע שיחה מעניינת. הקפיטן ס"ב חזר ערב לפני כן מחזר פש. את החופש בילה בכפר מולדתו ושם פגש את רע-צעוריו וסילי דרזנוב, כיום פודפולקובניק (סגן-אלוף, לוי-טננט-קולונל). יחד למדו בבית הספר, ויחד נקראו לצבא על כל זאת סיפר ס"ב לחבריו. הקפיטן דיבר בנחת, ונוצר רושם כאילו גם לפגישה עם החבר וגם לדרזנוב עצמו התרחס הוא באדישות. ורק, בסופו של הסיפור נתפרץ מפיו של הקצין משפט אחד, שבמידת-מה גילה את רגשותיו.

— "הנה יש אנשים שמולם משחק להם!"

קשה היה לחשוד בס"ב שנתמלא קנאה, זה הרגש הנדיר בין אנשים סובייטיים, וביחוד מאחר שלקפיטן היה ביחידה שם של חבר טוב, אולם, למרות כל זאת, נוסחתו על "המול המשחק לאנשים" היתה נושא לבידור-דברים מיוחדים במינם.

אם לדרזנוב "שיחק המול", הרי פירושו של דבר של-ס"ב לא שיחק — כך, על כל פנים, צריך היה להבין את דבריו. אולם מה היו פני הדברים לאמתם? מהו אותו ס"ב, כיצד הוא עובד, לומד?

למחרת פגשנו שוב בקפיטן במטבח. הוא ביקש ממפקד היחידה לשהרר אותו מיריה במקלע-היד*, "אני — מקלען פני, וממקלע-יד מעולם לא יריתי" — כך גימק ס"ב את בקשתו**.

— "אינני יכול לעשות זאת, חבר קפיטן" — ענה המפקד.

מוכרח היה הקפיטן לצאת אל תחום-היריה. את התרגיל ביצע, אולם הציון שזכה בו היה, "מספיק" בלבד — ודרך אגב, הוא היה שבע רצון מכך. ומבלי רצון נתעוררה בקרבנו השאלה: האמנם הולם הדבר קצין סובייטי, מפקד פלוגה, להסתפק במועט כזה? ובמיוחד, כשהמקלענים מבין פקודיו הגיעו לציונים של "טוב" ו"מצוין" בביצוע אותו תרגיל עצמו?

פליאה עוררה גם העובדה שמפקד הפלוגה לא למד עד עתה לירות כהלכה ממקלע-יד. יתכן ויש הסבר לדבר, ותוא תלוי באיזה מסיבות מקריות? — כלל וכלל לא.

ס"ב משרת בצבא זה קרוב לעשר שנים. בשעתו קיבל השכלה תיכונית לא-מלאה. את שנות המלחמה בילה בבית-ספר, ופקד על פלוגת-אימונים. יודעים אנו שאלפים רבים

* מקלע-קל. — המ ע ר.

** "מקלע פני" (או "מקלע-על-כף"); — פה מקלע-ביד-נוני. — המ ע ר.

בקרבו. אין לך דבר מוטעה יותר מאשר השקפה כזאת. נכון הדבר שהרגע הקריטי בקרב ומצב מורכב ומסוכן — אלה הם המבחן החמור ביותר לתכונות הרצון אצל מפקד. אולם רצונו של הקצין ממלא תפקיד לא רק בשדה־הקרב. אלא יש לו משקל עצום בכל פעילותו. במשך כל חייו אדם המסוגל למאמצי רצון חזקים במקרים מסוימים, עדיין אינו יכול לשמש דוגמה. רק הקצין שכוח רצונו מתבטא בכל שטחי פעילותו, ומהווה תכונה אופיינית לאישיותו, יכול להחשב לאדם בעל כוח רצון באמת. נצטט נא מדבריו של גיבור־בריית־המועצות, מאריסאב :

„ההלטתי לחזור לחיל־האוויר — ויהי מה, ולחזור כטייס־קרב. זאת היתה מטרה רחוקה, אולם מושכת ומלאה פתיחות, שלמענה הייתי מוכן להתגבר על כל מכשולים שהם.

„הרבה כוחר־רצון היה דרוש לי, כדי לשוב ולחזור לחיל־האוויר. שורה שלמה של תרגילי־התאמנות בשליטה באברים המלאכותיים, תרגילים שאני עצמי המצאתי ושנהגתי לפיהם בהקפדה, התאמנות בהילוך, כדי שלא יהא שונה מהילוכו של אדם בעל רגלים בריאות, קניית אמנות הריקוד שעלתה לי במאמצים גופניים ורוחניים עצומים — זאת היתה הדרך שבה התקרבותי בהדרגה ובעקשנות אל הגשמת שאיפתי. וכשהרשו לי לגשת אל טיסות־אימונים הייתי מאושר, כי היה זה הנצחון.”

הרצון — זוהי הכוונות המתמדת של האדם לפעולה. היכולת להתגבר על קשיים, להכניע בקרבך את ההיסוסים. את אי־הבטחון, את ספיקות־ההתלבטה; ולאדם הסוביטי לא יכולים להיות היסוסים כאשר המדובר הוא בהתקדמות, באינטרסים של הכלל, של המפלגה והמוולדת.

ביחידה —X, שעליה דובר לעיל, הזדמן לנו גם להיות נוכחים בהרצאתו של הקצין וינוגרדוב, הרצאה שהוקדשה לניתוח פעולות הקרב של יחידות־משנה ועירות. הרצאתו של הקצין הצטיינה בתוכן עמוק, בשלמות, בבחירות הנייטוחיים ודיוקם. נראה היה, שבפני שומעיו עומד קצין משייכל, שלמד את מלאכתו היטב.

רבות משנותי בשירות הצבא הסוביטי בילה הקצין וינוגרדוב גדול בחיל־מצב מרוחק, במזרח הרחוק. הוא חי ועבד בתנאים קשים ומכבידים לאין ערוך מהתנאים שבהם חי ועבד קפיטן ס־ב. לעתים נתנסה וינוגרדוב במחסור בספינות הנחוצה. אולם לא היה דבר שיעצור בעדו מלהגיע למטרה שהציב לעצמו — לקנות השכלה גבוהה. והוא השיג מטרה זאת, וגמר את חוקי־הלמודים של האקדמיה הצבאית ע״י קורס־שבכתב.

בשעתו מפקד וינוגרדוב על יחידת־משנה בדומה ליחידה שעליה מפקד כעת הקצין ס־ב. והנה, כאשר עלתה השאלה

את מי להעלות בתפקיד, את וינוגרדוב או את ס־ב, העליה זה הבחירה את וינוגרדוב.

ס־ב יכול לומר, שגם וינוגרדוב, כמו לדרונוב, „שיחק המזל”; אולם זה אינו נכון. בצבא הסוביטי מעלים בראש ובראשונה קצינים בעל־אופי, בעלי רצון, שאינם חסים על מאמץ ועל זמן לעבודה על עצמם. במדינתנו ובצבאנו מעריכים את אותו הסגל שאינו פוחד מקשיים ואינו מתחמק מהם, אלא מתגבר עליהם באומץ.

דוגמתם של הקצינים ס־ב וינוגרדוב היא אופיינית לא רק מבחינת התוצאות הבלתי אמצעיות של פעילותם בשירות; כאן נפרסת לפנינו בעיה יותר רחבה ויותר רחבה. ידוע לכל שפעילותו של קצין בשירות בימי שלום מזהה בית ספר להתכונן בו לאותו מבחן קשה הצפוי בקרב. התדיר של כל אדם, ובמיוחד לקצין.

טבעי הוא להניח שקצין שכוח רצונו מחושל מימי שלום — יעמוד גם בקרב על רמה נאותה. ולהיפך: מפ־קד הדומה לס־ב שהתרגל לדחות לזמן בלתי מסוים את הגשמת התכניות שלו עצמו עלול למצוא את עצמו במצב שאין לקנא בו בהזדמנות הראשונה בה יעמוד כוח רצונו למבחן רציני.

יש להרגיש שתכונות הרצון של הקצין מתבטאות לא רק בכיוון האחד של השתלמות אישית. לחשוב כך — פירושו לצמצם את הבעיה של טיפוח תכונות הרצון דבר שאין להרשותו; לחשוב כך — פירושו להתעלם מחובות השירות החשובות ביותר המוטלות על הקצין, שמילון, בסופו של דבר, מותנה בתכונות הרצון שלו.

כוונותו של המפקד, ויכולתו להחזיר לפקודיו את קבר־לתי־המרות מתגלות בקיומו המוחלט של הסדר הצבאי. קצין בעל־רצון לא זו בלבד שהוא יוצר ביחידת־המשנה שלו משמעת צבאית איתנה, אלא בעצמו משמש כמופת להיותו ממושם. דוגמה כיצד מקבלים רצונם של המפקדים הממונים עליך. בעמדו על ביצוע מדויק של פקודותיו תיו הוא. ממלא זאת הקצין בעל הרצון בעצמו ללא־דופי את פקודות הממונים עליו, כפי שמחייבים זאת התקנונים.

תקנוני הצבא הסוביטי דורשים, מן הקצין תכונות של תקיפות, שקידת־התמדה, ימחה. ואפשר היה להביא דוגמה אחרת רבות המעידות על כך, שקצין העומד בתקיפות על תביעותיו תמיד משיג תוצאות מצוינות באימון פקודי. בהכנתה של יחידת־המשנה שלו כולה. דוגמאות כאלו ישנן בכל היחידות. אין לכן צורך לדבר על דברים הידועים היטב. נציין כאן דוגמה אחת, שיתכן ואיננה אופיינית, אך לם מאלפת מאוד.

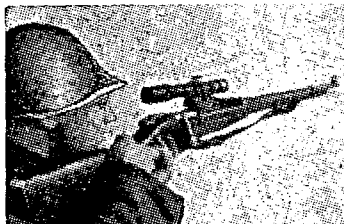
ביחידה —X משרת הלויטננט ואלייליב. זהו קצין ידוע־קרב, נושא שורה שלמה של אותות הצטיינות גבוהים. פת־אום החל להפך את המשמעת־היחידתית; היה מאחז לבוא

הוא נגש לעבודה בתנופה; בהדרגה נעלמו התופעות של חוסר משמעת אישית. הלויטנטט ואסיליב החל לעבוד למר פת, ונמנה הוא היום על טובי המפקדים. ולכן, כאשר המפקד הקודם של יחידת-המשנה יצא לקורס, הרי בצדק גמור היה ואסיליב הקצין אשר הוטל עליו למלא את תפקידו.

מה מלמד מעשה ואסיליב? נראה לפי הכל, הלויטנטט הני בעל תכונות מסוימות של כוחרצון. אולם עדיין אינם די יציבים. די איתנים; רק בזאת אפשר להסביר את התפרעותו של הקצין. והרי שאין, לכן, לחשוב לקצין בעל-רצון" אדם שהחליט לחרוג ממסגרת אותו תקנון המגדיר וקובע את הפעילות של המפקדים בשירות לכל צדדיה. ולכן, כוחרצון. האמתי, שאין לכופפו. של הקצין — פירושו היכולת להיות תמיד, בכל מקום ובכל ענין, להיות ראוי לדרגת הקצינות שלו ולרמתה, תמיד ובכל מקום לשאת את מולדתו בכבוד. וכן מוכיחה ה"דוגמה" של ואסיליב" מה גדול תפקידו של המפקד הגבוה יותר בטיפוח תכונות הרצון אצל המפקדים הכפופים לו.

לשירותים היה ממלא את הוראות הממונה עליו ללא דיקנות. יחד עם זה ואסיליב לפי אפיו עקשן הוא ונוח לכעוס. מפקדו של ואסיליב ניסה, לכאורה, את כל האמצעים: הוא שוחח עמו, העיר לו, הטיל עליו ענשים, אולם לכל אלו לא היתה כל השפעה על הקצין. לבסוף העמיד המפקד את השאלה בדבר הרחקתו של לויטנטט ואסיליב מיחידת-המשנה שלו.

בענינו של ואסיליב החל מטפל- המפקד הגבוה של היחידה. ראשית החליט לברר מה מפריע לוואסיליב למלא את תפקידו כהלכה. לאחר שורה של שיחות הוא הגיע למסקנה שהלויטנטט אינו רואה לעצמו "כל פרספקטיבה לעלות בשירות". היה צורך לגייס מערכת עובדות שלמה כדי להוכיח לוואסיליב את משוגת ה"תיאוריה" שלו. המפקד הגבוה הסביר לוואסיליב הבהיר לו שהוא, ואסיליב עצמו, הוא הנוסע לעצמו את הדרך ל"גידול ועליה" — וזאת דוקא ע"י חוסר המשמעת שלו עצמו, ורק מסיבה זאת. וזאת לומר לשבחיו של ואסיליב כי משהבין את שגיאתו,

ננרל-פולקובניק נ. פוחרוב

העבודה עם קצינים צעירים

והמדריכים הרעיוניים העריכו, מבעוד מועד את החשיבות הרבה של ענין זה באשר לכושר האש של אנשי היחידה. בקשר עם זה הוצגה הדרישה, אל הקצינים עצמם לסגל בראש ובראשונה את אמונת הקליעה המדויקת, ויהיו עצי מם צלפים. כתוצאה מהתאמנות שקדנית, ולימוד התיאור ריה של הקליעה, הושגה המטרה. המומחיות בשליטה בנשק והידיעה המצוינת של הכלים הרימו את סמכות הקצינים בעיני פקודיהם, ושימשו לחיילים כדוגמה. כיום מונה היחידה קלעים-צלפים למאות.

טבעי הדבר, שהקצין הצעיר, הנופל לתוך חברה של מפקדים אשר רכשו לעצמם מומחיות בקלעות, יתמלא גם הוא חשק להיות אמן-הקליעה. גם העובדה, שאת מידת בקיאותו ויכולתו לשלוט בנשק בודק, עם הגיעו ליחידה, המפקד הראשי ביחידה, מחייבת אותו מבחינה זאת. מהימים הראשונים לבוא נותנים לו לחוש שקציני היחידה אינם סובלים את אותם מחבריהם המתחסים באדישות ובלוול להכשרתם האישית כקלעים. ולא פלא שביחידות-המשנה מבוצעים כל תרגילי-האש בתוצאות טובות ואף מצוינות. בשכללם את הרגליהם בקלעות ובפתחם את יכולתם המתורבת, מגלים הקצינים הצעירים כדוגמת חבריהם המנו-

בחינוכם של פרחי הקצונה מושקעים מאמצים רבים; ולא רק הקצין עצמו, אלא גם המדינה, אשר לא הסכה צאמצעיה בהכשרתו. מעונינים בכך שהמפקד הצעיר יתפוש מן הימים הראשונים לבוא ליחידה את המקום המתאים לו בחיי הגייסות ובשקידת-הלימוד שלהם.

ברוב היחידות דואגים המפקדים והמדריכים-הרעיוניים ליצור את התנאים המתאימים. כך שהקצינים הצעירים מתמצאים במהרה בסביבה החדשה, מקבלים עזרה יומיומית מחבריהם הוותיקים והמנוסים מהם, ובהצלחה ממלאים את המשימות של ההכשרה הצבאית והרעיונית של פקודיהם. נהוג מקובל הוא, שמפקדי היחידות חושבים זאת לחובתם, לשוחח שיחה לבבית עם הקצין מקרוב-בא, ולהציג אותו בפני סגל הקצינים של היחידה. כל זה מחזק בלבם של הקצין הצעיר את רגש הגאווה המוצדק בתארו הצבאי הגבוה, מפתח בו את הרצון להצליח בשירות, את השאיפה להשתלם בתמידות ולזכות בהערכה טובה לפעילותו. לדוגמה תשמש כמובן זה העבודה עם קצינים צעירים ביחידה X. כאן נוצרו תנאים וסביבה, המאפשרים לקצין הצעיר לגדול ולהשתלם, ולהקדיש את כל כוחותיו לבצרון כוונותה הצבאית של יחידת-המשנה. בשעתו, למשל, הועלה תה ביחידה הבעיה של אימון הקלעים-הצלפים. המפקד